תא שמע לא כסהו כראוי כו׳ · תימה דמתחילה רצה להוכיח מרישא דפטור א"כ ע"כ סיפא לחידי דתנא רישא כסהו כראוי תנא סיפא לא כסהו כראוי ולא אתא לאשמועינן מידי א"כ היכי בעי להוכיח מידי מסיפא וי"ל דמעיקרא ודאי שלא היה יכול לומר טעם אחר צריך לומר לחידי אבל השתא שיכול למצוא תירוץ סברא הוא דלית לן למימר לחידי:

ושביחי גמלים והתליע מתוכו מהו·כלומר אם מתחילה עברו גמלים ואח"כ באו שורים ונפלו פשיטא דחייב דפושע הוא כיון דשביחי גמלים או אפי׳ אתו לפרקים לחיבעי ליה לאסוקי אדעתיה וכי מיבעיא לן היכא דלא אתו גמלים אלא באו שורים ונפלו מחמת שהתליע מתוכו מאי אמרינן מגו או לא ומסיק דלא אמרינן מגו וא"ת כי לא אמרי׳ מגו נמי מתחייב דתחילתו בפשיעה הוא לענין שורים אם יעברו גמלים תחילה ואח"כ שורים וסופו באונס שהתליע ותירץ ריב"א דלא אמרינן תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב אלא היכא שמחמת הפשיעה בא האונס אבל הכא לא בא האונס מחמת הפשיעה דאפי׳ היה מכוסה כראוי לשורים ולגמלים היה מתליע וכן משמע בהמפקיד (ב"מ לו: ושם) גבי פשע בה וילאה לאגם דאפילו למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב התם פטור דמלאך המות קטלה מה לי הכא מה לי התם וא"ת בהכונס (נקמן דף מו· ושם) גבי נפרלה בגילה קאמר בכותל דעתע כי חתרה אמאי פטור תחילתו בפשיעה וסופו באונס הוא והתם לא בא אונס מהוך הפשיעה דאפי׳ כותל בריא יכול לחתור וי"ל דלקמן פרש"י שחתרה והפילה הכותל ע"י חתירה הרי המחמת הפשיעה שהיתה רעועה בא האונס דאם היה בריא לא היה נופל בחתירה ובסוף הפוטרים(ב"מ דף נ: ושם) גבי רועה שהגיח עדרו ובא לעיר ובא ארי ודרס דפריך אביי תחילתו בפשיעה וסופו באונס הוא דאי על בעידנא דלא עיילי אינשי חפילו לא היה יכול להגיל אם היה שם חייב והתם לא בא האונס מחמת הפשיעה דמה לי הכא ומה לי התם כיון שאינו יכול להגיל אומר ריב"ש [דפי׳ רב אלפס] דלאביי ודאי חייב אע"פ שלא בא האונס מחמת הפשיעה כדמשמע בהמפקיד (שם) דקאמר לא מבעיא בפשיעה וסופו באונס חייב כו׳ מכלל דלמ"ד חייב ניחא ליה לאביי בלאו טעמא דהבלא דאגמא קטלה [א] ועוד דבלאו הכי מפרש התם ר"י דלא קשה כלום ואין להאריך כאן יותר אבל קשה לר"י דהיכי פשיט מנפל להוכו שור תש"ו הא לא דמי כלל דהא לענין פקח בדין הוא שלא יחשב פושע ע"י מגו שהרי אין פושע לגבי שור פקח כלל אבל בבעיא דידן הוא פושע לענין שורים כי מרעי (לגבי) גמלים לכיסוי ולכך יש להוציא שם המגו להחשב פושע לענין שורים אף לענין התלעה וגרלה לר"י דכסהו שלא כראוי לגמלים לחיבי בכה"ג שמיד שהגמלים עוברים נפתח תחתיהן הכיסוי דהשתא ליכא פשיעה בשורים כלל ותחילתו וסופו באונס דאי לא אתו גמלים לאוי הוא לשורים ואי אתו גמלים נפתח מכל וכל וחזו שורים פקחים (ג) ומזהרים ולא נפלי ומ"מ מגו ודאי איכא ושפיר מיבעיא לן אי אמרי׳ מגו דהוי פושע לגמלים בהתלעה ולפ"ז לא שייך תחילתו בפשיעה וסופו באונס דתחילתו וסופו באונס הוא וא"ת כיון שיודע דשור פקח פטור דלאו פושע הוא א"כ מאי קמיבעיא ליה תפשטו ממתני׳ דתנן שור תש"ו חייב הא פקח פטור ולא אמרינן מגו וי"ל דס"ד השתא דכל השורים בין שוטים בין פקחים פטורין ביום וחייבין בגילה ומתני׳ מיירי בגילה ואם דנקט לרבותא דס"ד דאם לא מחייב כדבעי למימר לקמן דאם רשותו גרמה לו ומהא דלא אמר מגו דהוי פושע בגילה הוי פושע ביום לא מצי למפשט מידי דלא דמיא כיון דבהיא שעתא הוא אסור ועוד אור"י דמצי למימר דשפיר ידע האמת דפקח פטור וחרם חייב והכי דלא אמר מגו משום דחשיב לפקח כמזיק עצמו וכמתכוין להפיל את עצמו לבור והתורה לא חייבה בתקלת הבור אלא כשאין לו לעיין ולילך אבל כשנפל ע"י התלעה אז יש להתחייב ע"י מגו כיון דלא שייך ביה טעמא דאיבעי ליה לעיוני וכמסקנא כשפושע הש"ס אין חושש בזה החילוק וא"ת אמאי נקט בעיא שלו בשביחי גמלים אפילו לא שביחי גמלים כלל יכול לשאול דלענין גמלים עצמן חשיב פושע וחייב עליו אם היו טופלים אפילו לא שביחי כדמוכח בבעיא קמייתא וי"ל דבלא שביחי או אפילו אתיין לפרקים פשיטא דלא אמרינן מגו כיון דלא שביחי ביה חיובא דגמלים:

שמואל

ולא כראוי לגמלים׳ ואי דשביחי גמלים אמאי פטור פושע הוא ואי דלא שביחי גמלים פשיטא, אנוס הוא אלא לאו דאתיין לפרקים ואתו גמלים וארעוה ואתו שוורים ונפלו ביה וקתני פטור אלמא כיון דהשתא ליכא, אנוס הוא אמרי לא לעולם כראוי

* לשוורים וכראוי לגמלים׳ ודקא קשיא לך היכי נפול-א"ר יצחק בר בר חנה שהתליע מתוכו ת"ש לא כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב היכי דמי אילימא לא כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים׳ פשיטא צריכא למימר דחייב אלא לאו כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים׳ היכי דמי אי דשביחי גמלים פושע הוא, ואי דלא שביחי גמלים אנוס הוא אלא לאו דאתיין לפרקים ואתו גמלים וארעוהו ואתו שוורים ונפלו ביה וקתני חייב אלמא כיון דאתיין לפרקים פושע הוא דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה (ה) לעולם כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים׳ ושביחי גמלים ודקא קשיא לך פושע הוא - איידי דנסיב רישא "כסהו כראוי׳ נסיב סיפא נמי "לא כסהו כראוי" אבא דאמרי *הא נמי ודאי לא איבעיא לן דכיון דאתיין לפרקים פושע הוא דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה, כי איבעי לן, הכי הוא דאיבעיא לן כסהו כסוי שיכול לעמוד בפני שוורים ואינו יכול לעמוד בפני גמלים ושביחי גמלים והתליע מתוכו מהו: מי אמרינן מגו דהוי פושע אצל גמלים הוי פושע נמי לענין התלעה או דלמא לא אמרינן מגו ת"ש

* כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת ואתמר עלה אמר רבי יצחק בר בר חנה שהתליע מתוכו היכי דמי אילימא כראוי לשוורים וכראוי לגמלים והתליע מתוכו פשיטא דפטור מאי הוה ליה למעבד אלא לאו כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים׳ ושביחי גמלים והתליע מתוכו וקתני פטור אלמא לא אמרינן מגו דהוי פושע לענין גמלים הוי פושע לענין התלעה לא לעולם כראוי לגמלים וכראוי לשוורים-והתליע מתוכו׳ ודקא קשיא לך כי התליע מאי הוה ליה למעבד! מהו דתימא איבעי ליה למיזל ומנקש עליה קמ"ל ת"ש לא כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב היכי דמי אילימא לא כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים׳ צריכא למימר דחייב אלא לאו כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים׳ ואי דשביחי גמלים פושע הוא ואי דלא שביחי גמלים אנוס הוא אלא לאו דשביחי גמלים והתליע מתוכו וקתני חייב אלמא אמרינן מגו דהוי פושע לענין גמלים הוי פושע לענין התלעה, אמרי לא (ג) לעולם כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים׳ ושביחי גמלים וארעוהו ואתו שוורים ונפלו ביה ודקא קשיא לך פשיטא פושע הוא? איידי דנסיב רישא כסהו כראוי׳ נסיב סיפא נמי לא כסהו ת"ש *נפל לתוכו שור דרש שוטה וקטן סומא ומהלך בגילה חייב, פקח ומהלך ביום פטור ואמאי נימא מדהוי פושע לענין הרש הוי נמי פושע לענין פקח אלא לאו שמע מינה לא אמרינן מגו שמע מינה: נפל לפניו כו׳: אמר רב לפניו=לפניו ממש לאחריו=אחריו ממש

וזה

ולא כראוי לגמלים · ואתו גמלים וארעוה: **הכי הוא דליכביה לן כו׳ ושביחי גמלים** · ומיהו גמלים לא ארעוה אלא מתוכו התליע ועבר עליו שור ונפחת: **אבעי לך למיזל** · תדיר ולמנקש עילויה ברגליך בכח ולבדוק שלא התליע: **ולי דשביחי גמלים** · ואתו וארעוה פשיטא פושע הוא: **שור חרש** · שור שהוא חרש או שור שהוא מהלך בגילה אפילו הוא פקח חייב: **פקח** · ונפל לתוכו ביום פטור (הלי פקח) דליכבי לעיוני ומיזל: **לפניו ממש** · על פניו נפל ומת מן ההבל: וזה

רש"ל מ"ז
נ"ל פניו רש"ל

הגהות הגר"א
[א] תוס׳ ד"ה וכביחי כו׳ ועוד דבלא"ה מפרש כו׳ · נ"ב עיין תוס׳ דב"מ עח ע"א ד"ה הוהמה כו׳ וי"ל כו׳ ור"ל פירש כו׳:

הגהות הב"ח
(א) גמ׳ דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה (לעולם כראוי לשורים וכו׳ פושע הוא) אייידי דנסיב רישא וכו׳ פושע הוא לא כראוי לגמלים ודקא קשיא לך כו׳: (ב) שם לענין התלעה אמרי׳ (לא לעולם כראוי וכו׳ פושע הוא) תא"מ וב"מ ס"א לא כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים וכו׳: (ג) תוס׳ ד"ה ושביחי וכו׳ וחזו שוורים פקחים ומזהרי ולא נפלי:

נ ושאל/מבנה
△ מח׳ רב ושמואל בפירוש המאי נפל לפניו...לאחריו פירושם יהיו לשיטת רב:
בור חייב בגלל הבל ולא מבלה
שמואל: בור חייב משום הבל ואין משום חבלה

רש"ל
מח׳ רב ושמואל בפירוש המאי נפל לפניו...לאחריו פירושם יהיו לשיטת רב:

רש"מ מ"ז

נקמן נד:

נ"ל לפניו רש"ל